කංඛා හා විචිකිච්ඡා වචන පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක්

පනාමුරේ චන්දිම හිමි[1], පහලගම ධම්මික හිමි[2]

මුඛ්‍යපද: කංඛා, විචිකිච්ඡා, සැකය, බුද්ධාදි අටතැන්, කුකුස

හැඳින්වීම

කංඛා හා විචිකිච්ඡා දෙකේ වෙනසක් ඇති බව පැහැදිලි ය. මෙම වදන් දෙකෙහි ම අදහස සැකය යන්න යි. එහෙත් "කංඛා" යන්නෙන් ගැනෙන සැකය හා විචිකිච්ඡා යන්නෙන් ගැනෙන සැකය අතර වෙනසක් තිබේ. කංඛා යනු සාමාන්‍ය කරුණු පිළිබඳ සැකය යි. විචිකිච්ඡා ශබ්දය බුද්ධ ධර්මයෙහි බොහෝ දුරට යෙදී ඇත්තේ සත්ත්වයා පිළිබඳ ආධ්‍යාත්මික කරුණු පිළිබඳ ආධ්‍යාත්මික කරුණු හා සම්බන්ධ වූ තැන්වල දී ය. සාමාන්‍ය කරුණු පිළිබඳ සැකය හඳුන්වන්නේ කංඛා ශබ්දයෙනි. එහෙත් පෙළෙහි ඇතැම් තැනෙක කංඛති, විචිකිච්ඡති, නාධිමුච්ඡති,න සම්පසීදති වශයෙන් විචිකිච්ඡා ශබ්දය කංඛා ශබ්දය හා පර්යාය වචනයක් ලෙස දක්වා ඇත. එසේ වුවත් මෙහි එන විචිකිච්ඡා ශබ්දයෙන් සත්ත්වයාගේ ආධ්‍යාත්මික තත්වය පිළිබඳ හා ලෝකය පිළිබඳ සැකය ම දක්වන බව පැහැදිලි ය.

බුද්ධාදී අටතැන් පිළිබඳ සැකය විචිකිච්ඡාව වශයෙන් සලකනු ලබයි. බුදුදහමෙහි සඳහන් නිර්වාණගාමී මාර්ගය ගැන සැක ඇතිවීම හා සත්ත්වයාගේ සාංසාරික පැවැත්ම පිළිබඳ ඇතිවන සැකය වශයෙන් අට සැකයෙහි අන්තර්ගත වෙයි. සැකය ඇති වීමේ හේතුව වශයෙන් සර්වඥයන් වහන්සේ විසින් දක්වන්නේ නුවණින් මෙනෙහි කිරීම ය. යමක් පිළිබඳ දිගින් දිගටම කල්පනා කිරීම වැරදි දෙයක් නොවේ. එහෙත් ඔහු කල්පනා කරන කරුණෙහි පදනම වරද සහගත නම් ඔහුගේ එම පරිශ්‍රමය අනර්ථයකට මිස අර්ථයකට හේතු නොවනු ඇත.

[1] කථිකාචාර්ය, බෞද්ධ හා පාලි අධ්‍යයනාංශය, ශ්‍රී ලංකා භික්ෂු විශ්වවිද්‍යාලය, අනුරාධපුර. chandimapanamure@gmail.com

[2] තාවකාලික කථිකාචාර්ය, ප්‍රායෝගික බෞද්ධ අධ්‍යයනාංශය, ශ්‍රී භික්ෂු විශ්වවිද්‍යාලය, අනුරාධපුර. pahalagamadhammika@gmail.com

බුදුදහමෙහි කල්පනා නොකළ යුතු කරුණු කොටසක් දක්වා ඇත. ලෝකයේ සත්වයාගේ ආරම්භයත් ජීවය හා ශරීරය පිළිබඳවත් ඉමක් කොනක් නොදත හැකි මේ කරුණු ගැන කල්පනා නොකළ යුතු බව උගත්වා ඇත.

අරමුණු

කංඛා හා සැකය යන්න එකක් ද නො එසේ නම් දෙකක් ද යන්න පිළිබඳ නිශ්චය කරගැනීම.

පර්යේෂණ ගැටලුව

කංඛා හා විචිකිච්ඡා යන වදන්වල වෙනසක් තිබේද යන්න මූලාශ්‍රය ඇසුරින් විමර්ශනය කිරීම මෙම පර්යේෂණ ගැටලුව යි.

පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය

මෙම පර්යේෂණයේ දී පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රයයන්හි අන්තර්ගතය විශ්ලේෂණය කිරීම යි. අවශ්‍ය තැන්හි පාඨ විශ්ලේෂණය ද යොදාගැණින.

සාකච්ඡාව

කංඛා යන පදය සිංහලට පරිවර්තනය වන්නේ සැකය යනුවෙනි. සැකය නම් සිතිවිල්ලකි. යමක් හෝ යමෙක් පිළිබඳ නිශ්චිත වැටහීමක් අවබෝධයක් නැති විටෙක උපදින්නේ සැකය යි. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ඉගැන්වීම පිළිබඳ සැකයෙන් උන්වහන්සේ වෙත ආ බමුණන්, නිගණ්ඨයින් වැනි අය තථාගත දේශනාව අවසානයේ දී, යටිකුරු කරන ලද්දක් උඩුකුරු කළා සේ, වසා තිබූ දෙයක් විවර කර දැක්වූවා සේ, මංමුලා වූවෙකුට මග කියා දුන්නා සේ, අඳුරෙහි සිටියෙකුට පහනක් දැල්වූවා සේ ඔබ වහන්සේ ගේ පැහැදිලි කිරීම වැටහුණේයැයි, කරන ලද ප්‍රතිචාර දැක්වීමෙන් පෙනෙන්නේ දේශනාව අවසන සැකය තුරන් වූ බවයි. ඒ අනුව පැහැදිලි වන්නේ මේ ආකාරයට බුදුන් වහන්සේ වෙත පැමිණි පිරිස තුළ වූයේ සාමාන්‍ය සැකයක් බව යි.

ප්‍රයෝජනවත් නොවන දෙයක් ළඟ තබා ගැනීම හිරිහැරයකි. එනිසා එවැනි දේ බැහැර කිරීම. භෞතික වස්තූන් පිළිබඳ මෙය අනුගමනය කළත් බොහෝ දෙනෙකු නොදන්නා කරුණ නම්, අප හැම කෙනෙකුගේම සිත්වලත් එවැනි අනවශ්‍ය නිෂ්ප්‍රයෝජන දෑ තිබෙන බවයි. බුද්ධ දේශනාව පැහැදිලි කරන ක්‍රමයට අප හැම දෙනාගේ ම සිත්වල අවශ්‍ය හා අනවශ්‍ය යන දෙයාකාර සිතිවිලි උපදී. ඒවා වෙන්කර හඳුනාගත හැක්කේ ප්‍රත්‍යවේක්ෂණය හෙවත් සිතිවිල්ලක් ඇති වූ විට ඒ සිතිවිල්ල දෙස නුවණින් විමසා බැලීමෙනි.

සිත කිලිටි කරන, අපිරිසුදු කරන සිතිවිලි කෙලෙස් යනුවෙන් දහමෙහි සඳහන් වෙයි. ඒ අතරින් ඉතා භයානක සිතිවිලි පහක් නීවරණ යනුවෙන් දැක්වෙයි. ඒවා කාමච්ඡන්ද, ව්‍යාපාද, ථීන මිද්ධ, උද්ධච්ච කුක්කුච්ච, විචිකිච්ඡා යනුවෙන් උගන්වයි. මේ අතරින් විචිකිච්ඡා යනුවෙන් දැක්වෙන්නේ සැකය යි. අට්ඨකථාව සැකය පිළිබඳ ඉදිරිපත් කළ අර්ථ දැක්වීම් දෙකක් මෙහි ලා දක්වමි. " සභාවං විචිනන්තෝ තාය කිච්චති කිලමතීති විචිකිච්ඡා'' යමක තත් වූ ස්වභාවයක් සොයාගැනීම සඳහා, සංකා සහිතව ඇතිකර ගනු ලබන සිතිවිල්ල සැකය නම් වන බව අට්ඨකථාවේ අර්ථ දැක්වීම යි.

සැකය ප්‍රභේද වශයෙන් අවස්ථා අටක් හැටියට අභිධර්මයේ දැක්වෙන අතර, සබ්බාසව සූත්‍රයේ 16 ආකාර වශයෙන් දැක්වෙයි. ශාස්තෘවරයා පිළිබඳ ඇති කරගනු ලබන සැකය, ධර්මය පිළිබඳ ඇති සැකය, සංඝයා පිළිබඳ ඇති සැකය, ශික්ෂා පද පිළිබඳ සැකය, අතීත භවය හා අනාගත භවය, පිළිබඳ සැකය, අතීතානාගත භව පිළිබඳ සැකය හා හේතු ඵල ධර්මය පිළිබඳ සැකය යන මේ අවස්ථා පිළිබඳ ඇතිකරගනු ලබන සැක සහිත බව බුද්ධාදී අටතැන උපදින සැකය ලෙස දහමෙහි සඳහන් වෙයි. මේ අවස්ථාවන්හි කෙනෙකු තුළ සැකය පහළවන්නේ කෙසේදැයි විමසාබැලීම වැදගත්ය. තථාගතයන් වහන්සේ සියල්ල දක්නා නුවණක් ඇති සර්වඥය, එමෙන්ම දෙතිස් මහා පුරුෂ ලක්ෂණයන්ගෙන් හා අනුව්‍යංජන ලක්ෂණ අසූවකින් සමන්විත යැයි කියති. මෙවැනි අසිරිමත් ලක්ෂණ ඇති මිනිසුන් පහළවිය හැකිදැයි කෙනෙකුට සැකයක් ඇති විය හැකිය. එය ශාස්තෘන් වහන්සේ පිළිබඳ සැක කිරීම යි. දහමෙන් කියවෙන්නේ කෙලෙස් තවන නිවන් මග යි. කෙලෙස් නැති කරන තැනැත්තා ක්‍රමයෙන් සෝවාන් ආදි මාර්ග හා ඵල පිළිවෙළින් ලබයි. ඒ තුළින් සියලුදුක් නැතිකර දමන බව කියවෙයි. මේ ලොව්තුරා දහමෙහි ඇති විශේෂතාව යි. මෙය ඇත්තක්ද? එලෙස කෙලෙස් සංසිඳවාලීමට හැකියාවක් ඇද්ද? ආදි වශයෙන් සැක ඇති කළ හැක. ඒ දහම පිළිබඳ උපදනා සැකයයි. සතර මගඵල ලද සඟුන් සිටිය හැකිද ඔවුන් සුපටිපන්නාදී ගුණවලින් සමන්විතද? දන් දීම ආදියෙන් පින් සිදු කරගත හැකිද? ආදි වශයෙන් ඇති කරගනු ලබන සැකය තෙවැන්නයි. සීල සමාධි, පඤ්ඤා යන කරුණු දහමෙහි දැක්වෙන්නේ ශික්ෂණ ධර්ම වශයෙනි. පුද්ගලයෙකු ශික්ෂණයට පත් කරනු ලබන බැවින් ඒ නම භාවිත කෙරේ. එකී ශික්ෂණ ධර්ම අනුගමනය කිරීමෙන්, ශික්ෂණයට පත්විය හැකිදැයි ඇති කරගනු ලබන සැකය, සික්ඛාය කංඛති යනුවෙන් දැක්වෙයි. අතීතයේ මා විසුවේද? නොකඩවා එන භව ගමනක් ඇද්ද? එසේ නොවේද ආදි වශයෙන් අතීත භවය පිළිබඳ ඇතිවන සැකය, පුබ්බන්තේ කංඛති යනුවෙන් දැක්වෙයි. එමෙන්ම මරණින් පසු ජීවිතය පිළිබඳ ඇතැමුන්ට සැක මතුවිය හැකිය. මරණින් පසු නැවත භවගාමී ජීවිතයකට හිමි කමක් තිබේද? නැද්ද? ආදී වශයෙන් ඒ පිළිබඳ සැක මතු කෙරේ. ඇතැමුන්ට මෙලෙස අතීත හෝ අනාගත භව පරපුරක් තිබේදැයි සැකයක් මතුවීමට හැකිය. බුද්ධ කාලයේ දී ද එවැනි සැක මතු කළ අවස්ථා පිළිබඳ සූත්‍රදේශනාවල ද සඳහන් වෙයි.අතීත හා අනාගත භවයන් පිළිබඳ ඇති කරගනු ලබන සැකය, පුබ්බාපරන්තේ

කංඛති යනුවෙන් දැක්වෙයි. සත්වයාගේ උපත හේතු ඵලසමවායක ප්‍රතිඵලයක් යැයි ඉදිරිපත්වූ බෞද්ධ මතය පිළිබඳව ද බොහෝ දෙනා තුළ සැක මතුවිය. විශේෂයෙන් නිර්මාණවාදී සංකල්ප සමාජගතව තිබුණු අවදියක, හේතුඵලවාදී ඉගැන්වීම දෙස සැකයෙන් බැලීම පුදුමයට කරුණක් ද නොවේ. පටිච්චසමුප්පාද දහම පිළිබඳ සැකය, "ඉදප්පච්චයතා පටිච්ච සමුප්පන්නේසු ධම්මේසු කංඛති" යනුවෙන් දහමෙහි සඳහන් වෙයි.

සැකය නම් සිතිවිල්ලකි. යමක් හෝ යමෙක් පිළිබඳ නිශ්චිත වැටහීමක් අවබෝධයක් නැති විටෙක උපදින්නේ සැකය යි. අවශ්‍යතැන දී සැක කිරීම ප්‍රයෝජනවත් බව බුදුදහම පිළිගනී. ඒ බව කාලාම සූත්‍රයෙන් පැහැදිලි වෙයි. හේසකලා වනයට වැඩම කළ බුදුරජාණන් වහන්සේ හමුවට පැමිණි කාලාම වැසියෝ තම ගමට පැමිණෙන ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණාදීන් එක ම දේ පිළිබඳ විවිධ මත පළ කළ බැවින් ඒ පිළිබඳ ඔවුන් තුළ සැක මතුවී ඇති බව පවසති. බුදුරදුන් ඔවුන් සැක කළ යුතු තැන සැක කර ඇති බව වදාරති. එයින් ගම්‍ය වන්නේ ස්ථානයේ එනම්, අවශ්‍ය තැනදී සැක කිරීම කළ යුතු බව යි. යම් යම් අවස්ථාවල දී සැකය පදනම් කරගෙන පුද්ගලයින් පරීක්ෂා කිරීමට ද ලක් කෙරේ. ඊට ද දිගු ඉතිහාසයක් තිබෙන බව පෙනෙයි. ජාතක පොතේ එන සීලවිමංස, පුචිමන්ද හා කෝටිසිම්බලි වැනි ජාතක කතා තුළින් එය තහවුරු වෙයි.

කොසොල් රජුගේ ගෞරවය ලැබෙන එක් උපාසකයෙක් විය. ඔහු වේදයේ පරතෙරට ගිය අයෙකි. නිති පන්සිල් රකියි. ඔහුගේ ගුණවත්කම නිසාම රජු ඔහුට විශේෂ සැලකිල්ලක් දක්වයි. රජතුමා තමා කෙරෙහි දක්වන විශේෂතාවය, තමාගේ කුලයට ද නැතිනම් ගුණයටදැයි සැක ඇතිකරගත් උපාසකතුමා, මෙය සැක හැර නිශ්චය කර ගැනීමට උපායක් යෙදීය. එනම් රජුගේ රන්කම් කරන තැනින් දිනක් එක් රන් කහවනුවක් හොරකම් කළේය. එය රන්කම් කරන්නා දුටුවත්, උපාසකතුමාට රජතුමා විශේෂයෙන් සලකන නිසා නොදුටු ලෙසින් සිටියේය. දෙවෙනි දින කහවනු දෙකක්ද, තෙවෙනි දින තුනක් ද, සොකරම් කළ බැවින්, රන්කරුවා විසින් ඔහුව අල්ලා රජු වෙත ඉදිරිපත් කළේය. උපාසකතුමන් හොරකම පිළිබඳ පුවත අසා පුදුමයට පත් රජතුමා උපාසකගෙන් කරුණු විමසීය. උපාසකතුමාගේ පිළිතුරවූයේ තමාට සලකන්නේ ගුණයට ද නැතිනම් කුලයට දැයි පිරික්සීමට තමන්ට වුවමනා කළ බව යි. මේ සීලවිමංස ජාතකයේ එන පුවතයි. එයින් පැහැදිලි වන්නේ ස්ථානයේ සැකය ප්‍රයෝජනවත් බවත් අස්ථානයේ සැක කිරීම නිෂ්ප්‍රයෝජන බවත් ය.

සමාලෝචනය

අපරාධ කොට සැඟවී සිටින බොහොමයක් අපරාධකරුවන් නීතියේ රැහැනට හසු කර ගැනීමට හැකි වී ඇත්තේද ඔවුනගේ හැසිරීම් සැකයෙන් යුතුව නිරීක්ෂණය කිරීමේ ප්‍රතිඵල වශයෙනි. අවාසනාව නම් අවශ්‍ය අනවශ්‍ය හැම විටකමත් යෝග්‍ය අයෝග්‍ය හැම අවස්ථාවකමත් සැකයෙන් යුතුව බැලීමට යාම

නිසා බොහෝ පවුල් තුළ අවුල් සහගත ස්වභාවයක් ඇතිවීම යි. එසේ නොකර අවශ්‍ය තැනදී අවශ්‍ය පරිදි අවශ්‍ය ආකාරයට සැක කිරීමට හැකි නම් එයින් යහපතක් මිස අයහපතක් සිදු නොවේ. බුදුදහමේ ඉගැන්වෙන කංඛා හා විචිකිච්ඡා යනුවෙන් අදහස් කරනුයේ කුමන අර්ථයන් ද යන්න මෙයින් අවබෝධකරගත හැකිය.

විමර්ශිත ග්‍රන්ථ

දීඝ නිකාය, අම්බට්ඨ සූත්‍රය, බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලා.

සංයුත්ත නිකාය, බ්‍රාහ්මණ සංයුත්තය, ධනඤ්ජානි සූත්‍රය, බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලා.

මහානිද්දේස අට්ඨකථා, සයිමන් හේවාවිතාරණ මුද්‍රණ

විසුද්ධිමග්ග, සයිමන් හේවාවිතාරණ මුද්‍රණ